

De hysterie rondom fokzuiverheid

Over de fokzuiverheid van rashonden worden in de kynologie heftige debatten gevoerd die naar mijn mening soms de grens van hysterie bereiken. Op internetforums woeden verhitte discussies over dit onderwerp waarbij de ene partij de ander vol vuur probeert te overtuigen van zijn gelijk. Ook de Saarlooswolfhond ontsnapte niet aan deze discussie, al was het alleen maar omdat sommige fokkers beweren dat zij als enigen de echte, raszuivere Saarlooswolfhond fokken. Ach, wie in sprookjes wil geloven gaat zijn gang maar en verder past het allemaal goed in het kleuterwedstrijdje 'wie van ons kan het verst plassen?'

Een rashond?

Raszuiverheid is natuurlijk belangrijk, maar welke fokker het raszuiverst fokt, bewaar ik even voor het laatst. Voordat je het weet lopen de gemoederen te hoog op. Laten we ons eerst eens de vraag stellen wat eigenlijk een rashond is. Dat lijkt simpel, maar de beantwoording is nog niet zo gemakkelijk. Laat ik die vraag eens anders formuleren: waarom noemen we de ene hond een rashond en de ander niet? Een vuilnisbak is geen rashond, dat weet ieder kind. In een vuilnisbakje lopen verschillende rassen vrolijk kris kras door elkaar heen. Een rashond heeft genetisch vastgelegde eigenschappen. Dat betekent dat een hond van een bepaald ras er min of meer hetzelfde uitziet als een andere hond van dat ras. Van binnen *en* van buiten. Kruis twee fokzuivere Newfoundlanders met elkaar en ik durf te wedden dat over ongeveer twee maanden een nestje Newfoundlanderpuppy's wordt geboren. De kans is uitgesloten dat we puppen van de Mexicaanse Naakthond in het nest zullen zien. Anders klopt er iets niet. Maar hebben we het begrip 'rashond' nu afdoende gedefinieerd?

De Duitse Flatcoat

Foto: Jan Windhouwer

Dat is nog maar de vraag. Even een gedachtesprongetje. Mijn zus had ooit een prachtige hond, een kruising tussen een Duitse Staander en een Flatcoat Retriever. Het teefje, genaamd Sherrie, had een geweldig lief karakter. Mijn zus kan niet fotograferen en heeft alleen nog een paar vergeelde, onscherpe kiekjes van Sherrie. Op de foto links staat dus niet haar hond, maar Cissy, de hond van Jan Windhouwer. Het is toevallig precies dezelfde kruising en Cissy heeft exact hetzelfde koppie als Sherrie. Ze is het levende bewijs

dat kruisingen prachtige honden kunnen opleveren. Eerlijk gezegd had Sherrie wèl een nadeel. Ze ging er vandoor zodra ze de gelegenheid kreeg, op jacht naar wild in de uitgestrekte bossen van de Veluwe. Na een paar waarschuwingen van een jachtopziener aan het adres van mijn zus is zij op een van haar strooptochten doodgeschoten. De hond hè, niet mijn zus! Maar stel nou dat er verder was gefokt met Sherrie en we na enige generaties konden spreken van fokzuivere Duitse Flats! Ik geef het ras maar even een naam. Intelligente, gezonde honden. Speels, lief voor kinderen en goed onder appel te brengen. Stel je voor dat veel mensen gecharmeerd raken van deze kruising en erkenning aanvragen bij de Raad van Beheer, die er ook wel wat in ziet en de honden in een voorlopig stamboek inschrijft. *Stel* hè, want ik weet ook wel dat dit niet zal gebeuren. Maar wat dan? Hebben we dan nog met kruisingen te maken of spreken we nu ineens van rashonden? Ik wil niemand voor het hoofd stoten, maar goedbeschouwd waren de eerste nesten van Gerard en Fleur toch ook een verzameling kruisingen? Begrijp me goed. We noemen het de F-1 generatie, dat klinkt misschien wat beter, maar op de keeper beschouwd waren het toch gewoon kruisingen tussen een wolvin en een Duitse herder die aan het begin van ons ras stonden.

Nutteloze uitvreters

Vroeger was de vraag of een hond wel een rashond was, helemaal niet belangrijk. Het ging zoals het hier op het Franse platteland nog altijd gaat. Marianne en ik krijgen soms mensen aan de deur die geïnteresseerd zijn in Tunka. Ze hebben hem een keer gezien toen ze op de tractor langsreden of ze hebben het van horen zeggen uit het dorp en komen even langs om een praatje te maken.

Het duurt dan niet lang of ze vragen of we over een kruising willen nadenken tussen Tunka en hun Beauceron (*links: de Beauceron van mijn buurman*). Ik vertel ze dan dat ze niet veel moeten verwachten van Tunka als waakhond (dat hebben ze zelf trouwens al snel in de gaten) en dat de jacht alleen interessant is voor een Saarlooswolfhond als hij de buit zelf mag opeten. Dan verdwijnt de interesse als sneeuw voor de zon. Honden die niet dienstbaar zijn? Nutteloze uitvreters! Wat dat betreft geven ze Leendert Saarloos groot gelijk.

Hoe werden rashonden vroeger dan gefokt. Nou, eigenlijk hetzelfde verhaal. De wereld was nog groot. Snelwegen, Internet, telefoon... het was er niet. Alle verkeer ging over karrensporen tussen boerderijen en dorpjes. Iemand had een hond die goed kon jagen. Een eindje verderop woonde ook iemand met zo'n hond. Zou een kruising wat opleveren, buurman? Nou, dat viel niet tegen! Die puppen werden prima jachthonden. Niet allemaal, maar wel een paar. Daar fokten ze mee verder.

De burens van de burens wilden ook wel zo'n jachthond. Na verloop van tijd begon de vitaliteit wat terug te lopen, maar dan werd uit een naburig dorp vers bloed gehaald, want van inteelt en de negatieve gevolgen daarvan wist men op het platteland wel wat af. Er liepen in de buurtdorpen ook honden rond die goed konden jagen en prima waren af te richten. Op het uiterlijk werd niet gelet, dus er was geen vuiltje aan de lucht!

Streekgebonden

Langzamerhand ontstond op deze manier een type hond dat aan een streek was gebonden. Je kreeg jachthonden uit de Cascogne, staande honden uit Beauce en veedrijvers uit Picardië. Hetzelfde deed zich voor in andere landen. In Portugal, waar we vroeger veel op vakantie waren, reden we op een gegeven moment door een dorpje waarvan me de naam nu even is ontschoten, maar dat in heel Portugal bekend is. In een soort houten brievenbus aan de weg, in de schaduw van een oude boom, zat een pup. Het was een Cão da Serra d'Estrela. Niet zo vreemd, want we reden op de hoogvlakte van de Serra d'Estrela. We hadden Tunka net, anders was Marianne ter plekke bezweken voor dat schitterende reutje dat trots als een pauw in de "brievenbus" rond paradeerde.

Mensen houden van regeltjes, vooral als ze dat aan anderen kunnen opleggen. Dat schept autoriteit met macht als prettige bijkomstigheid. Zo begon men nog niet zo lang geleden regels op te stellen voor honden. Elke soort moest aan bepaalde voorwaarden voldoen. Karakter, dienstbaarheid, uiterlijk en wat al niet meer werden voor verschillende groepen honden beschreven. De honden die voldeden aan de regels werden in een boek opgenomen en kregen een nummer. Na verloop van tijd werd het boek gesloten.

Foto: Jan Windhouwer

De honden met een nummer werden fokzuiver verklaard en daar moest men het verder mee doen. Vers bloed kwam er niet meer in. Ja, als je later problemen wilt, is dit dé manier! Dat kunnen onze Franse vrienden met hun bastaard Beaucerons je haarfijn uitleggen. Maar goed, vanaf dat moment mochten alleen de honden in dat gesloten stamboek met elkaar worden gekruist. Wat was dus vanaf nu een raszuivere hond? Alleen dat afgesloten groepje honden waar een denkbeeldig hekje omheen was gezet. Daarmee mochten fokkers fokken, anders kwam het stempel "rasonzuiver" erop te staan. Moeten we dan rasonzuivere honden fokken of maar wat raak fokken? Nee, maar probeer mijn gedachtegang nog even te volgen.

Rastypisch

Toen ik me meer verdiepte in de hondenfokkerij begreep ik dat fokkers niet houden van niet-rastypische honden. Dat snapte ik wel, want niemand koopt natuurlijk een Bouvier die meer weg heeft van een Koningspoedel. Fokkers willen het ideaalbeeld van hun ras zo dicht mogelijk benaderen en wie dat het best doet heeft gewonnen. Die wint de grootste beker op de hondenshow en krijgt een voordeelpak brokken van de sponsor mee naar huis. Het is vaak een kwestie van onderlinge rivaliteit welke fokker de meest rastypische honden fokt. Mensen houden van competitie. Vandaar die shows.

Ik herinner me nog goed toen ik de eerste keer op een clubdag van Saarlooswolfhonden was. Het wemelde er van de honden die allemaal op elkaar leken en ik vroeg aan iemand, die me was aangewezen als degene die er het meest verstand van had, wat nu een rastypische hond was. De aangewezen mijnheer wees minzaam op twee Saarloosjes. 'Maar die zien er toch net zo uit als al die andere honden,' zei ik? Nee, nu kon je wel zien dat een amateur er totaal geen verstand van had, zo werd mij uit de hoogte meegedeeld, want die

andere honden waren niet zó rastypisch. Had ik al gezegd dat kennis van de regeltjes autoriteit schept?

Fokzuiver

Regeltjes! Hoe komt een fokker zo dicht mogelijk bij de regeltjes. Dat kan ik het best illustreren aan de hand van onze Duitse Flatcoat. De twee belangrijkste regels zijn dat er een rasstandaard moet komen en we moeten de nakomelingen van Sherrie ook nog fokzuiver zien te krijgen. Hoe gaan we dat flikken met onze Flat? Nou, dat gaat heus lukken, maar we moeten wel bereid zijn over een paar *pijnpuntjes* heen te stappen. Het antwoord op die vraag is namelijk: incest! Eh... sorry, nee dat is vloeken in de kerk. Nee, ik bedoel inteelt. Nee, nee... sorry, dat klinkt nog niet best. Laat me even nadenken. Lijnenteelt bedoel ik. Ja, nou heb ik het. Lijnenteelt! Dat is het (en af en toe een ietsie pietsie inteelt, niet verder vertellen, dat kan heus geen kwaad en dan schiet dat fokken tenminste een beetje op) Lijnenteelt dus. Dat klinkt al veel beter. Klinkt als foklijnen en zo. Mooi, mooi, mooi. Zo fok je homozygote dieren om het ras te homogeniseren. Hé, dat klinkt helemaal goed! We zijn er. Met die deftige kynologische woorden wordt bedoeld dat honden van één ras er allemaal hetzelfde uitzien, allemaal dezelfde eigenschappen hebben en dit doorgeven aan het nageslacht, die er allemaal weer hetzelfde uitzien, etc. We worden fokzuiver. Hoera! Onze Duitse Flatcoat dan, hè.

Geef die genen maar door

Want hoe gaat dat. Fokkers weten het. Als een hond rastypische eigenschappen heeft die hij mooi doorgeeft aan het nageslacht, fokt een fokker graag met hem verder. Het ras moet immers gehomogeniseerd worden. De beste rastypische nakomelingen worden dus geselecteerd voor de fok, de 'misbaksels' worden uitgesloten.

Fokkers spreken van positieve selectie. En daar stuiten we op het tweede pijnpuntje, want helaas... *positieve* selectie bestaat niet! Een fokker

selecteert. Altijd! Er is dus alleen selectie. Positief *en* negatief. Selecteert een fokker een rastypische hond, dan selecteert hij goede *en* defecte genen. Selecteert hij *niet*, dan selecteert hij *toch!* Dus *niet* de defecte genen, maar ook *niet* de goede genen.

een zak genen op vier poten

Bekijk een hond eens als een zak genen op vier poten (sorry liefhebbers). In die zak zitten er 30.000 verdeeld over 78 chromosomen. Ik heb ze niet nageteld, maar mensen die er verstand van hebben, zeggen dat het ongeveer dit aantal is. Daarvan zijn nu zo'n 400 genen bekend die erfelijke afwijkingen veroorzaken. Elke hond heeft ze. *Elke* hond! Niet alle 400 tegelijk, maar elke hond heeft zeker enkele tientallen defecte genen onder de leden.

Gekibbel

Wat zien wij nu? Sommige fokkers kloppen zich op de borst omdat zij vinden dat zij de aller, aller fokzuiverste Saarlooswolfhonden van de hele wereld fokken. Maar... en daar zit het laatste pijnpuntje, die fokzuivere honden hebben allemaal genen, óók defecte genen. Bij *alle* honden van *alle* fokkers. Kijk eens naar je eigen hond. Mooi hè! Maar een wetenschapper zal al zijn geld inzetten in een weddenschap dat ook jouw hond defecte genen heeft. Hij zal die weddenschap altijd winnen. Oók bij die aller, aller, aller fokzuiverste honden. En die defecte genen gaan na verloop van tijd roet in het eten gooien bij al die o zo fokzuivere Saarlooswolfhonden. Geheid! Daar helpt geen moedertje lief aan.

Waar wil ik nou heen? Hierheen. Een discussie over de vraag hoe we met dit probleem moeten omgaan, lijkt mij veel zinvoller dan al dat gekibbel over de vraag welke fokker de fokzuiverste Saarlooswolfhond fokt. Dat is een ouderwetse, achterhaalde discussie die ons geen steek verder helpt. En persoonlijk zal het me worst wezen. Misschien dat het ego van die fokkers er fijn door wordt gestreeld (moet ook gebeuren, ik ga soms ten onder aan begrip voor de wereld) maar onze Saarlooswolfhonden zijn er niet mee gebaat. Bovendien geeft iedere liefhebber aan het begrip rastype, ook een keurmeester met de rasstandaard in de hand, zijn eigen invulling. En dat is maar goed ook! Een buitenstaander ziet het verschil helemaal niet. En dan heb ik het nog niet eens gehad over de wenselijkheid zoveel mogelijk diverse type honden in een populatie te hebben. De fokker die gezonde, maar 'wat minder rastypische' Saarlooswolfhonden wil inzetten voor de fokkerij, verdient een grote pluim! In de wetenschap dat ook zij een mooie, eigen bijdrage kunnen leveren aan de variatie en de vitaliteit van ons ras. We moeten ons niet blindstaren op de buitenkant alleen, want onbedoeld zullen we dan ook goede eigenschappen wegselecteren, terwijl we denken alleen de minder gewenste eigenschappen te hebben geëlimineerd.

Soms vraag ik me af of al die bedachte regeltjes in de kynologie, al dat gekissebis en geklets over het enige juiste rastype, al dat gekrakeel over de correcte uitleg van de rasstandaard, al die hondenshows met die protserige kampioensbekers, al die wedijver van fokkers onderling om maar vooral de beste te zijn, al die hysterie rondom fokzuiverheid, kortom ... of al die borstklopperij wel zo goed is voor de gezondheid en de vitaliteit van het ras. De vraag stellen is hem beantwoorden.

Johan Berends, mei 2008.
